

Ärende GRA 2016/34 **handling** 5
Handläggare Patricia Isakson Rivas

Kriminalvården

Tillsyn avseende bemötande av kvinnlig besökare på anstalt

Diskrimineringsombudsmannen, DO, har granskat Kriminalvården efter en anmälan om sexuella trakasserier i samband med besök på anstalten X.

DO:s beslut

DO har bedömt att Kriminalvården inte brustit i sitt bemötande av besökaren samt att Kriminalvårdens rutiner gällande besökare står i överensstämmelse med diskrimineringslagen. DO avslutar ärendet.

Om ärendet

Bakgrund till DO:s beslut att inleda tillsyn

En anonym kvinna, hädanefter anmälaren, anmälde Anstalten till DO. Hon har i korthet uppgett följande. Vid flera besök, det sista i april 2016, har hon bemötts på ett nedvärderande sätt av en manlig kriminalvårdare. Anmälaren har tvingats att ta av sig kläderna inför vårdaren, inklusive sin behå som hon fått lämna till vårdaren för visitering av plagget. Han har i detta sammanhang betraktat henne på ett sexuellt sätt, stirrat på henne samt kommenterat att hon är snyggare utan behå medan han skrattat. Kriminalvårdaren i fråga har även ifrågasatt att hon ska besöka den intagne samt de gåvor hon tagit med sig till denne. Anmälaren har alltid bett om att få bli visiterad av någon annan kriminalvårdare, och även bett om att visiteras av en kvinna men kriminalvårdaren har svarat att det är han som bestämmer och att om hon inte tar av sig kläderna så kommer besöket att brytas innan det påbörjats. Anmälaren har fått ge med sig då hon rest långt och haft stort intresse av besöket. Slutligen uppgav kvinnan att hon skulle anmäla kriminalvårdaren och blev då aggressivt bemött av denne. Detta skedde i närvaro av en annan kriminalvårdare.

Utredningen i ärendet

DO begärde ett yttrande från Kriminalvården i syfte att granska utbildningsanordnarens rutiner för bemötande av besökare, samt vad som skett vid den aktuella händelsen.

Kriminalvården har sammanfattningsvis uppgett följande. Man bestrider att anmälaren har utsatts för sexuella trakasserier samt att kriminalvårdaren har uttalat sig och handlat på det sätt som anmälaren beskriver, liksom att anmälaren blivit föremål för ytlig kroppsbesiktning vid besöken.

Det finns inga särskilda rutiner gällande bemötande av besökare, men enligt Kriminalvårdens arbetsordning ska alla medarbetare bemöta klienter och deras anhöriga, besökare, etc. på ett sakligt och korrekt sätt. Ett besök får enligt fängelselagen, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, villkoras av att besökaren underkastar sig kroppsvisitation eller en ytlig kroppsbesiktning, det vill säga en yttre granskning av den nakna kroppen. Kriminalvården tar ställning till om sådana åtgärder är nödvändiga i varje enskilt fall. En kroppsvisitation eller kroppsbesiktning ska, om möjligt utföras i närvaro av en annan person än den som genomför kontrollen.

I förekommande fall har varken kroppsvisitation eller ytlig kroppsbesiktning bedömts nödvändig av säkerhetsskäl då det varit fråga om kontrollerade besök. Om en ytlig kroppsbesiktning hade gjorts, hade den utförts av kvinnlig personal. Anmälaren har istället fått passera en metalldetektorbåge. Generellt, uppges att metalldetektorn kan larma kring det område där behå bärs och i så fall uppmanas besökaren att återvända till rummet där klädkåpen finns och avlägsna behå där, för att sedan passera larmbågen på nytt. Kriminalvårdaren i fråga har inte vid något tillfälle genomfört en kroppsvisitation eller ytlig kroppsbesiktning av anmälaren och endast träffat henne vid ett tillfälle, först efter att hon passerat inpasseringskontrollen. Däremot uppstod meningsskiljaktigheter gällande synpunkter på att besöket skulle kontrolleras och anmälaren informerades om att besöket kunde komma att avbrytas eller ställas in om anmälaren eller den hon besökte misskötte sig eller uppträdde otrevligt. Vid detta tillfälle närvarade även en kollega till kriminalvårdaren, som också tillbakavisar anklagelserna mot kriminalvårdaren.

Rättslig reglering på området

Direkt diskriminering innebär att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med, bland annat, kön, 1 kap. 4 § 1 punkten, diskrimineringslagen (2008:567), DL.

Indirekt diskriminering innebär att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med, bland annat, ett visst kön, 1 kap. 4 § 2 punkten, DL.

Sexuella trakasserier är ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Sexuella trakasserier är en typ av diskriminering, 1 kap. 4 § 5 punkten, DL.

DL förbjuder den som helt eller delvis omfattas av lagen om offentlig anställning (1994:260) att diskriminera när denne bistår allmänheten med

upplysningar, råd eller annan sådan hjälp, eller på annat sätt i anställningen har kontakter med allmänheten, 2 kap. 17 §.

Den som påstås ha handlat i strid med bestämmelserna i 2 kap. 17 § får inte utsätta en enskild person för repressalier på grund av att hon anmält eller påtalat ett sådant handlande, eller avvisat sexuella trakasserier från den som påstås ha diskriminerat, 2 kap. 19 § DL.

DO:s bedömning

DO:s utredning har inte kunnat klargöra vad som hänt vid de tillfällen då anmälaren anser sig ha blivit sexuellt trakasserad av en kriminalvårdare på Anstalten. Kriminalvården har i sitt yttrande bestridit händelseförloppet samt de påstådda sexuella trakasserierna, liksom utförandet av ytlig kroppsbesiktning vid anmälares besök på anstalten. DO konstaterar att ord står mot ord och att utredningen därför inte ger stöd för att diskriminering eller repressalier förekommit vid de aktuella tillfällena.

DO noterar uppgiften i Kriminalvårdens yttrande, att när kvinnor genomgår ytliga kroppsbesiktningar på Anstalten, utförs dessa av kvinnlig personal vilket är i enlighet med 8 kap. 7 § fängelselagen (2010:610).

Beslut i detta ärende har fattats av Rickard Appelberg efter förslag från Patricia Isakson Rivas.

Detta beslut går inte att överklaga. De bedömningar som DO gör i beslut är inte juridiskt bindande och beslutet påverkar inte enskildas möjligheter att själva väcka talan om diskrimineringsersättning i tingsrätt.

Rickard Appelberg

Enhetschef för rättsenheten samhällsliv och utbildningsväsende